

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινομένους, βουλόμεθα μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρηῆσθαι καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρμοδίων τε καὶ οἰκείων.»

ΟΕ' Κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου

«Τὸ τοὺς θείους ἀναπέμποντας ὕμνους φόβῳ πολλῷ συνεσταλμένους καὶ εὐλαβεῖα κεκοσμημένους οὕτω προσφέρειν τούτους.»

Ἱερὸς Χρυσόστομος

Τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος, ποὺ ἔδωσε τὴ γλῶσσα στὴν Ἐκκλησίᾳ μας καὶ σ' αὐτὴν γράφτηκαν τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια καὶ ὁλόκληρη ἡ Πατερικὴ Γραμματεία, προσέφερε καὶ τὴ μουσικὴ του. Αὐτὴ τὴν ἑλληνικὴ μουσικὴ πῆραν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ τὴν ὁποῖα ἐπένδυσαν μουσικὰ τοὺς ὕμνους, μὲ ἀπλὲς μελωδίες τοὺς πρώτους αἰῶνες, ἀφοῦ τότε ὁλος ὁ λαὸς συνέψαλλε ἀντιφωνικά. Σιγὰ-σιγὰ ὅμως μὲ τὴ διαρκὴ προσθήκη νέων ὕμνων, ἡ μουσικὴ ποὺ τοὺς ἐπένδυε, ἐξελίχθηκε σ' αὐτὸ τὸ θαῦμα ποὺ ὀνομάσθηκε Ἐκκλησιαστικὴ Βυζαντινὴ Μουσικὴ, τόσο ἀπαραίτητη στὴν κοινὴ λατρεία, γιὰ νὰ παιδαγωγοῦνται οἱ «νενεκρωμένοι τὰ ἦθη», σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐξ ἄλλου μόνο οἱ Ἅγιοι προσεύχονται χωρὶς μουσικὴ, ἐνῶ ἐμεῖς οἱ πιστοὶ τὴν ἔχουμε ἀπόλυτα ἀνάγκη. Γι' αὐτὸ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ μὲ τὴν ἀσκησὴ τους πέρασαν τὰ στάδια τῆς καθάρσεως, τοῦ φωτισμοῦ, καὶ ἔφθασαν στὴ Θέωση, μᾶς ἔδωσαν τὰ ἀθάνατα ποιήματά τους. Τὰ ἐπένδυσαν μουσικὰ, με μοναδικὸ σκοπὸ νὰ προβάλλουν τὸν Λόγο, τὰ νοήματα καὶ τὰ Δόγματα τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νὰ γίνονται κατανοητὰ ἀπὸ ὅλους μας. Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Κοσμᾶς Ἐπίσκοπος Μαΐουμᾶ, Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης, μερικὰ ἐνδεικτικὰ ὀνόματα ποιητῶν καὶ μελοποιῶν.

Κι' αὐτὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὅπως ἔλεγε ὁ Πρωτοψάλτης Ἀθηνῶν Σπύρος Περιστέρης, εἶναι φωνητικὴ, χορωδιακὴ, χωρὶς φωνητικούς ἀκροβατισμοὺς καὶ κραυγές, καὶ πρόχειρους αὐτοσχεδιασμούς. Διακρίνεται γιὰ τὴ σεμνότητα τοῦ μέλους καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ ὅφους. Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ, ποὺ εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν Ἀγγέλων, σύμφωνα μὲ τὸν Παπαδιαμάντη, ἀπευθύνεται στὴν καρδιὰ τοῦ προσευχομένου πιστοῦ, γιὰ νὰ ἀνεβάσῃ τὸ νοῦ του στὸν οὐρανό, στὸ ἐπουράνιο θυσιαστήριον, στὴν ἐπουράνια Θεία Λειτουργία. Αντίθετα, οἱ κοσμικὲς μουσικὲς καὶ τὰ ὄργανα ἀπευθύνονται στὶς αἰσθήσεις μας καὶ διεγείρουν τὰ πάθη μας.

Τι τιμὴ γιὰ τοὺς ἱεροψάλτες μας, ἐνῶ στὴν ἐπουράνια Θεία Λειτουργία ψέλνουν ἀκατάπαυστα Ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι, αὐτοὶ στὴν ἐπὶ γῆς Θεία Λειτουργία

νὰ συλλειτουργοῦν καὶ συμπάλλουν μὲ τοὺς Ἀγγέλους, ἐνῶ πάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα βρίσκεται τὸ τεθεωμένο Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ μας!

Αὐτὴ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ποὺ κατοχυρώθηκε καὶ μὲ κανόνες Οἰκουμενικῶν Συνόδων (ΙΕ' Κανὼν τῆς ἐν Λαοδικεῖα Συνόδου, ΟΕ' Κανὼν τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου) διδάχθηκε ἀπὸ μικρὸ παιδὶ καὶ ὁ γνωστὸς καλλιφώνος Πρωτοψάλτης Αἰγίου καὶ μελοποιὸς κ. Φώτης Θεοδωρακόπουλος καὶ τὴν ὑπηρετεῖ γιὰ πάνω ἀπὸ 50 χρόνια. Μέσα στὸ αἷμα τοῦ τρέχει ἡ μακρόχρονη μουσικὴ παράδοση αἰώνων. Αὐτὴ τὴν ἀνόθευτη μουσικὴ μας παράδοση, χωρὶς ὑποχωρήσεις, διδάσκει καὶ στοὺς πολυπληθεῖς μαθητὲς του. Ἡ ἀγάπη τοῦ γιὰ τὴ Βυζαντινὴ Μουσικὴ τὸν ὥθησε σὰν τὴ μέλισσα νὰ μπῇ στὸν ἀπέραντο κῆπο της, καὶ ὅχι μόνο νὰ συλλέξῃ ὅ,τι πιὸ ὠραῖο ἔγραψαν οἱ μεγάλοι πρωτοψάλτες καὶ Μουσικοδιδάσκαλοι ἀλλὰ καὶ νὰ μελοποιήσῃ δικὰ του μαθήματα. Ἔτσι μᾶς παρέδωσε πρὸ ἐτῶν σὲ τρεῖς τόμους τὸ Χερουβικάριο, τὸ Κοινωνικάριο καὶ τὰ Λειτουργικά, ἐνῶ τώρα ἔχουμε στὰ χέρια μας τὸ νέο του πόνημα «Ἐπίτομος Θεῖα Λειτουργία» μὲ συλλογὴ ὕμνων παλαιῶν καὶ νέων Διδασκάλων ἀλλὰ καὶ δικές του μουσικὲς συνθέσεις, πρωτότυπες καὶ συνάμα αὐστηρὰ προσηλωμένες στὴν παράδοση.

Στὸν τόμο αὐτὸν περιλαμβάνονται τὰ τυπικά, τὰ ἀντίφωνα, τὰ Ἀναστάσιμα ἀπολυτίκια. Τὰ εἰσοδικὰ ὧλων τῶν ἑορτῶν, τὰ ἀπολυτίκια ὧλων τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν καθὼς καὶ τῶν κυριότερων ἑορταζομένων ἀγίων τὰ κοντάκια ὧλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὁ Τρισάγιος Ὑμνος μὲ διάφορα Δύναμις καὶ μόνο σε δεύτερο ἤχο· τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν» καὶ «Τὸν Σταυρόν Σου προσκυνοῦμεν» μὲ τὰ ἀντίστοιχα Δύναμις ἡ ἐμμελὴς ἀπαγγελία τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου μὲ κλιτόν· μία σειρὰ ἀπλῶν χερουβικῶν, ἐνῶ Λειτουργικά μόνο τῆς παραδόσεως μὲ κλιτόν. Μετὰ τοὺς ὕμνους τῆς ἀπολύσεως καταγράφει πληθώρα πολυελέων καὶ καλοφωνικῶν εἰρμῶν γιὰ νὰ ψάλλωνται κατὰ τὴ διανομὴ τοῦ ἀντιδώρου.

Ὁλόψυχα συγχαίρω τὸν ἀγαπητὸ φίλο καὶ Πρωτοψάλτη Αἰγίου κ. Φώτη Θεοδωρακόπουλο γιὰ τὴν ὅλη μουσικὴ προσφορά του. Τοῦ εὐχόμαι μαζὶ μὲ τὴν κατ' ἄμφω ὑγεία, ὅχι μόνο νὰ συνεχίσῃ νὰ ὑπηρετῇ ἐπάξια τὸ ἱερὸ ἀναλόγιο, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μουσικὰ πονήματά του νὰ δοῦν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ἡλίας Πουγούνιας

ἱατρός-ἱεροψάλτης

Ἄρχων Ἀκτουάριος τῆς Μ.Χ.Ε.